

در گفت‌وگو با محمد ایرانی؛ سفیر اسبق ایران در لبنان و اردن ارزیابی شد

۲۰۲۵؛ سال سخت سیاست خارجی ایران

جدید سوریه که به شکل جدی تحت تأثیر و سیطره ترکیه قرار دارد و احتمالاً جریان‌های اسلام‌گرای منتسب به اخوان‌المسلمین را در سوریه تقویت و مستحکم می‌کند، چه نگاهی به حوزه‌های غیرسوری و پیرامونی این کشور (سوریه) دارند؟! جوان هرچه باشد، بی‌شک کشورهای همسایه سوریه نمی‌توانند از این تغییرات مصون بمانند؛ حالا اینکه شاهد اعتراضات مقطعی باشسیم یا ادامه و تشدید اعتراضات در اردن، مصر و دیگر کشورهای منطقه به بهار عربی سوم منجر شود، به بسیاری از پارامترها بستگی دارد. در هر حال سوریه برای سال ۲۰۲۵، آتش زیر خاکستر است، به‌ویژه آنکه در برخی از کشورها و در جریان بهار عربی قبل ما شاهد سرکوب مردم بودیم، بنابراین تحولات سوریه می‌تواند دوباره به تحریک اعتراضات در این کشورها منجر شود.

❖ سؤال مهم‌تر اینجاست که آیا اردوغان بهای تنش در روابط با اردن، مصر، عربستان، امارات، بحرین و… که تضاد جدی با جریانات اخوان‌المسلمین دارند، ذیل شکل‌گیری بهار عربی سوم متأثر از سرریز تفکرات جریان نزدیک به آنکارا در سوریه را خواهد پذیرفت، چون به نظر می‌رسد که اردوغان در این سال‌ها تلاش جدی کرد که روابط با عربستان، امارات، مصر و… احیا شود و برنامه‌های جدی اقتصادی و تجاری در رابطه با هرکدام از این کشورها دارد؟

اگرچه نکته شما بسیار مهم است، اما جناب فتح‌اللهی،

من می‌خواهم در قالب دیگری به این پرسش پاسخ دهم. با وجود آنکه اکنون ترکیه بازیگر کلیدی و مهمی در سمت‌وسو دادن به تحولات سوریه است، اما ترکیه و اردوغان تنها بازیگر خاورمیانه نیست. ضمن آنکه من موضوع را فراتر از سوریه و منطقه می‌بینم. اتفاقاً جا دارد از همین تریبون روزنامه «شرق» روی این پرش تمرکز کنم که هم‌زمانی روی کار آمدن دونالد ترامپ با تحولات منطقه و به‌ویژه آنچه در سوریه می‌گذرد، چه اتفاقاتی را رقم خواهد زد؟ اکنون ما با جبهه النصره سابق و هیئت تحریرالشام فعلی مواجهیم که تغییر چهره، تغییر ادبیات و تغییر رفتار داده است و با حمایت جدی ترکیه هم سعی دارد یک ساختار نوین سیاسی-اداری را در سوریه مستقر کند. اما آیا دونالد ترامپ اجازه خواهد داد که سوریه با بازیگری ترکیه و هیئت تحریرالشام به مسیر خود ادامه دهند؟! اینجا از مجموعه اظهارنظرهای دونالد ترامپ و همچنین نزدیکان و چهره‌های اعضای احتمالی کابینه او (ترامپ)، می‌توان دو برداشت را استخراج کرد؛ اول اینکه دونالد ترامپ تمایلی ندارد که ورود جدی به پرونده سوریه داشته باشد و مدیریت تحولات این کشور را به خود ترکیه می‌سپارد….

❖ حتی خط قرمزی به نام کردها؟

می‌خواستم در ادامه به این نکته برسیم. پس در نگاه اول، دونالد ترامپ مدیریت تحولات داخلی سوریه را با مشورت با ترکیه به خود ترک‌ها واگذار می‌کند و

موضوعات منطقه‌ای و پیرامونی سوریه را هم به اسرائیل می‌سپارد تا ایالات متحده، تمرکز و توان خود را روی پرونده‌های مهم‌تری مانند مهار جیسن به‌عنوان رقیب اصلی آمریکا بگذارد که همین مسیر در دولت اول دونالد ترامپ هم اجرایی شد. اما تحلیل دیگری وجود دارد که تأکید می‌کند منافع و اهداف آمریکا در منطقه خاورمیانه و به‌ویژه در کشور سوریه به‌هیچ‌وجه با منافع و اهداف ترکیه همخوانی ندارد و حتی در تقابل و تضاد با همدیگر قرار دارند و شواهد زیادی برای این موضوع وجود دارد؛ از جمله موضوعات کرده‌های سوریه که شما به آن اشاره کردید. پس این تصور وجود دارد که در نهایت این خود دونالد ترامپ و ایالات متحده آمریکاست که ورود جدی به پرونده سوریه خواهد کرد و مسائل داخلی و حتی پیرامون این کشور (سوریه) را پیش خواهد برد.

❖ بدون نقش آفرینی ترکیه و اسرائیل؟

اینجا آمریکا، ال‌گوی روابطش با کشورهای عربی خلیج فارس را هم برای سوریه جدید اجرا خواهد کرد.

❖ به چه معنا؟

به این معنا که یک دولت کاملاً وابسته به سیاست‌های ایالات متحده در سوریه در ازای حمایت کامل آمریکا مستقر شود. در تشریح بیشتر این موضوع باید بگویم که این‌نوع هدف‌گذاری به این معنا خواهد بود که آمریکا به دنبال حصول یک توافق با ساختار جدید در سوریه است که اختیار کامل این کشور (سوریه) به آمریکایی‌ها واگذار شود تا ایالات متحده بتواند از تمام منابع و امکانات سوریه از قبیل گاز، نفت، پتروشیمی و… به سود خود استفاده کند….

❖ منابع نفتی و گازی محدود سوریه ارزش این میزان حمایت آمریکا را از ساختار جدید در دمشق دارد؟

خیر. اکنون منابع جدید نفت و گاز در سواحل «بانیاس» سوریه کشف شده‌اند.

اگر این منابع در اختیار آمریکا باشد، در مقابل یک حمایت کامل از سوی ایالات متحده در قبال دولت جدید سوریه شکل خواهد گرفت تا جایی که خود آمریکایی‌ها برخورد با تروریسم و هرگونه اعتراضی در مقابل ساختار جدید را بر عهده خواهند گرفت. حالا باید دید دونالد ترامپ بعد از بیستم ژانویه کدام‌یک از این دو مسیر را در قبال سوریه انتخاب می‌کند.

❖ از منظر دیگر هم به احتمال وقوع جنگ در خاورمیانه با توجه به تحولات سوریه ورود کنیم. به اعتقاد روزنامه عبری‌زبان معاریو، احتمال رویارویی نتانیاهو و اردوغان بر

شرق؛ به دلیل آنکه حوزه کاری و تحلیلی محمد ایرانی، بیشتر در حوزه خاورمیانه است، سعی شد در گپ‌وگفت با سفیر سابق ایران در کویت، ارزیابی و پیش‌بینی او را درباره تحولات سال ۲۰۲۵ در غرب آسیا جویا شویم. البته این دیپلمات ارشد کشورمان در ادامه گفت‌وگوش با «شرق»، نیم‌نگاهی هم به تحولات جنگ اوکراین و تبعات مخرب روابط سرد ایران با قاره سبز دارد که به اذعان سفیر اسبق کشورمان در لبنان و اردن، می‌تواند مقدمه‌ای بر چالش‌های بزرگ‌تر برای سیاست خارجی ایران در سال آتی میلادی باشد. این تحلیلگر ارشد مسائل بین‌الملل با توجه به تحولات ۲۸ ساعت اخیر سوریه و نیز اعتراضات اردن و مصر، احتمال وقوع «بهار عربی سوم» را هم واکاوی می‌کند، چراکه از نظر محمد ایرانی، سال ۲۰۲۵ با افزایش ناپایداری‌ها همراه خواهد بود. آنچه در ادامه می‌خوانید، ماحصل این گفت‌وگو است.

❖ همان‌گونه که مستحضرید، دو جنگ «اوکراین» و «خاورمیانه» به شکل جدی مجموعه تحولات سال ۲۰۲۴ میلادی را تحت تأثیر خود قرار داد و در آستانه روی‌کارآمدن دونالد ترامپ این گزاره مطرح است که رئیس‌جمهور جدید ایالات متحده می‌تواند به این دو جنگ پایان دهد. اگر به واسطه حوزه کاری و تحلیلی‌تان ناظر به منطقه خاورمیانه به شکل مشخص روی غرب آسیا تمرکز کنیم، ما با تعدد و تنوع کانون‌های بحران مواجهیم. اگرچه عملیات طوفان الاقصی در هفتم اکتبر ۲۰۲۳ به آغاز جنگ در غزه منجر شد، اما در طول سال ۲۰۲۴ شاهد رشد و تعمیم درگیری‌ها به کل منطقه بودیم و اکنون تکثر کانون‌های بحران‌زا می‌تواند به ادامه جنگ جاری، تشدید ناامنی‌ها و ایجاد حوزه درگیری‌های تازه منجر شود. آیا به باورتان دونالد ترامپ می‌تواند این کانون‌های متعدد بحران را مدیریت کرده و پرونده جنگ در خاورمیانه را برای سال ۲۰۲۵ ببندد؟

به نکته درستی اشاره کردید. ما با کانون‌های متعدد بحران‌زا مواجهیم و به نظر من سال ۲۰۲۵ سال پرتنشی، چه در سطح خاورمیانه و چه در سطح بین‌الملل، خواهد بود. با توجه به تحولات ژئوپلیتیکی که در منطقه خودمان و پیرامون ایران شکل گرفته و به‌تازگی هم بعد از سقوط حکومت اسد، شدت پیدا کرده است و نیز با تغییراتی که در نقش بازیگران این صحنه پدید آمده است، به‌علاوه بحرانی که در نتیجه جنگ اوکراین، نظام بین‌الملل را تحت تأثیر خود قرار داده است و همچنین احتمال رشد تروریسم و سرایت آن به دیگر مناطق آرام دنیا، باید اذعان

لونژین

Elegance is an attitude

LONGINES

SARMAN Co.

شرکت سرمان

1832 Dr. Shariati Ave. Next to Pol-E-Roomi Tehran IRAN